

Organisatieonderdeel: Samenleving
Behandelaar: D. Jonker **en L. van der Zee**
Telefoonnummer:

Voorstelnr. 3000
Barneveld,
Portefeuillehouder: W. Oosterwijk

☐ Ter kennisname naar de raad
Nummer beleidsproduct:

☐ Op overzicht Bestaand beleid (website)

Onderwerp: **Aanpassing uitvoering beslag en verrekening op uitkeringen Participatiewet**

Gevraagde beslissing:

1. In te stemmen met aanpassing van de uitvoering van beslaglegging en/of verrekening op uitkeringen onder de Participatiewet.
2. In te stemmen met het maandelijks uitkeren van de reservering vakantiegeld Participatiewet wanneer er sprake is van beslaglegging op of verrekening van een schuld met de uitkering,
3. In te stemmen met het maandelijks inhouden en afdragen in het kader van beslag op of verrekening met de uitkering Participatiewet.
4. In te stemmen om deze wijziging voor nieuwe beslagen en verrekeningen in te laten gaan met de uitkering Participatiewet over de maand oktober 2023 en voor lopende beslagen en verrekeningen uiterlijk met ingang van de uitkering Participatiewet over de maand januari 2024;
5. In te stemmen met het ter kennisname aanbieden van dit voorstel aan de raad

1. Inleiding

Wanneer er sprake is van schulden, kan een deurwaarder (namens de schuldeiser) beslag leggen op het inkomen van de schuldenaar. Is dat een bijstandsuitkering, dan wordt daar beslag op gelegd. De hoogte van het beslag hangt samen met de beslagvrije voet. Dat is in geval van een inkomen op bijstandsniveau het deel van de toepasselijke bijstandsnorm waar geen beslag op mag worden gelegd. Dat deel van het inkomen moet beschikbaar blijven voor de noodzakelijke kosten van het bestaan.

De beslagvrije voet is vastgesteld op 95% van de toepasselijke bijstandsnorm. Het maximale bedrag dat middels beslag op de bijstandsuitkering kan worden ingevorderd is daarmee 5% van het bijstandsinkomen. Dit geldt ook wanneer er in verband met verstrekte leenbijstand of teruggevorderde bijstand afgelost moet worden.

In de Wet vereenvoudiging beslagvrije voet (Wvbbv) ligt vast dat gemeenten zelf de afweging mogen maken of zij het beslag/de verrekening maandelijks of jaarlijks afdragen. Dat roept echter vragen op, met name in de verhouding tot het maandelijks te reserveren vakantiegeld. Want in bijna alle gemeenten wordt 5% van de bijstandsnorm gereserveerd om in mei als vakantietoeslag uit te kunnen keren. Daarnaast werd in het kader van beslaglegging of verrekening ook nog een 5% van de toepasselijke bijstandsnorm ingehouden waardoor feitelijk per maand slechts 90% van de toepasselijke bijstandsnorm resteert.

Een recente uitspraak van de rechtbank in een proefproces van de organisatie Schuldinfo heeft echter uitgewezen dat de betreffende gemeente op die manier buiten het wettelijk kader treedt, omdat de inwoner vervolgens niet over de beslagvrije voet van 95% kon beschikken. Wat de bestaanszekerheid van inwoners onder druk zet. Ook stelde de rechtbank dat deze specifieke inwoner door de maandelijks afdracht te maken had met hogere innings- en verdelingskosten dan wanneer die gemeente een jaarlijkse afdracht had gedaan.

In reactie op deze uitspraak heeft Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) een handelingskader opgesteld met twee scenario's:

1. Jaarlijks afdragen + maandelijks vakantiegeld reserveren of
2. Maandelijks afdragen + maandelijks vakantiegeld uitbetalen

De VNG adviseert gemeenten om voor optie 1 te kiezen, omdat deze (mogelijke) lagere kosten met zich meebrengt voor de inwoner. Echter is deze optie in bepaalde situaties niet wenselijk of zelfs niet mogelijk.

Er wordt daarom geadviseerd om voor de gemeente Barneveld voor optie 2 te kiezen. Zo wordt gewaarborgd dat de uitvoering in alle gevallen hetzelfde is.

2. Beoogd effect

a) Meetbaar effect

Het aanpassen van de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan beslag en verrekening op de bijstandsuitkering op grond van de Participatiewet zodat deze conform de wetgeving is en de beslagvrije voet wordt gerespecteerd.

b) Maatschappelijk effect

Aanpassing van de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan beslag en verrekening zorgt er voor dat inwoners waarvoor dit van toepassing is, te allen tijde kunnen beschikken over de beslagvrije voet. Daardoor zijn zij, financieel gezien, (beter) in staat om in hun levensonderhoud te voorzien. Dit bevordert de bestaanszekerheid.

3. Argumenten

2.1. In beide opties blijft de uitkering (aan vakantietoeslag) voor de inwoner gelijk

Op dit moment wordt 5% aan vakantietoeslag gereserveerd en wordt daarnaast 5% ingehouden aan beslag en verrekening. De inwoner ontvangt 90% van de uitkering en daarmee minder dan de beslagvrije voet en na uitspraak van de rechter is dit niet meer toegestaan. Bovendien is dit ook in het kader van de bestaanszekerheid niet wenselijk

Na de aanpassing (zowel in scenario maandelijks afdragen als jaarlijks afdragen) ontvangt de inwoner maandelijks 95% van de uitkering (zijnde de beslagvrije voet). De 5% aan maandelijks vakantietoeslag komt volledig toe aan het beslag e/o de verrekening. Wanneer het beslag/de verrekening een volledig jaar van toepassing is, ontvangt de inwoner in mei geen vakantiegeld. Hierover communiceren we duidelijk naar de inwoner.

3.1. Door maandelijks af te dragen, is de uitvoering in alle gevallen gelijk

Voor de uitvoering van beslagen en verrekeningen is het wenselijk dat deze in alle gevallen op dezelfde wijze geschiedt. Omdat er zo goed overzicht gehouden kan worden dat beslagen en verrekeningen correct uitgevoerd worden. Dat kan alleen wanneer gekozen wordt voor het maandelijks afdragen van het beslag respectievelijk de inhouding ter verrekening onder gelijktijdig maandelijks uitkeren van de vakantietoeslag. Dit omdat niet in alle gevallen een jaarlijkse afdracht mogelijk is.

Bijvoorbeeld in de volgende situaties:

- Wanneer er sprake is van een beslaglegging door LBIO (Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen). Het LBIO is een overheidsinstantie, gespecialiseerd in het innen van alimentatieverplichtingen. Hierbij is een maandelijks afdracht noodzakelijk, zodat de ontvangende ouders kunnen voorzien in het onderhoud van hun kinderen. LBIO rekent overigens geen kosten voor maandelijks afdracht.
- In het geval dat een inwoner geen volledige bijstandsuitkering ontvangt, maar een aanvulling, is jaarlijkse afdracht geen optie. De reservering vakantiegeld van 5% van de aanvullende uitkering is niet voldoende om jaarlijks 5% van het netto-inkomen af te dragen. In deze situatie moet er dus vanuit de aanvullende bijstand maandelijks 5% van de toepasselijke bijstandsvorm afgedragen worden om op jaarbasis voldoende af te dragen aan de schuldeisers.
- Wanneer er sprake is van wisselende periodes met en zonder inkomsten zou kiezen voor een jaarlijkse afdracht elke keer leiden tot aanpassing naar maandelijks afdracht, wanneer een inwoner een periode inkomsten naast zijn uitkering heeft. Die wisseling (en extra handelingen) is niet wenselijk.

Voor het overzicht en de praktische uitvoerbaarheid van beslaglegging en verrekening is het daarom wenselijk om te kiezen voor een optie die in alle gevallen uitvoerbaar is. Dat is alleen de optie van maandelijks afdracht/verrekening.

3.2 Maandelijks afdracht zorgt voor overzicht bij de inwoner

Wanneer er maandelijks afgedragen wordt, is dit ook maandelijks zichtbaar voor de inwoner. Hij/zij ziet de beslaglegging of verrekening maandelijks terug op de uitkeringsspecificatie van de Participatiewet. Zowel het feit dat er loonbeslag of verrekening plaatsvindt en dat er maandelijks een deel wordt afbetaald, zorgt voor overzicht en betrokkenheid bij de schuldensituatie van een inwoner. Dit is niet het geval wanneer er slechts eens per jaar een afdracht of verrekening plaatsvindt.

4. Kanttekeningen

2.1 De kosten maandelijks inning zijn mogelijk hoger, waardoor de inwoner netto minder af kan lossen

Het kan zijn dat de beslaglegger hogere kosten in rekening brengt wanneer een inwoner maandelijks afdraagt dan wanneer dit jaarlijks gebeurt. Omdat er dan 12 afdrachten verwerkt moeten worden (en in gevallen verdeeld moeten worden onder meerdere schuldeisers) dan wanneer er slechts 1 jaarlijkse afdracht is.

Bij hogere kosten is het bedrag wat netto wordt afgelost op de schuld lager. Wat nadelig is voor de inwoner. Of dit van toepassing is bij onze inwoners, verschilt echter per beslaglegger. LBIO bijvoorbeeld rekent geen extra kosten bij maandelijks afdracht.

De wetgever geeft gemeenten in de Wet vereenvoudiging beslagvrije voet, de ruimte om de keuze te maken voor maandelijks of jaarlijks afdragen. Bovendien, zo stellen ook demissionair minister voor Armoede, Participatie en Pensioenen Carola Schouten en de VNG, is kostenafweging primair niet de verantwoordelijkheid van gemeenten, die het beslag alleen uit dienen te voeren.

De (mogelijk extra) kosten voor de afdracht zijn voor rekening van de persoon waar beslag is gelegd. Als deze kosten bij maandelijks afdracht hoger zijn, dan wanneer de afdracht jaarlijks zou geschieden, hoeft de gemeente deze extra kosten ook niet te vergoeden, zo stelt de rechtbank.

5. Financiën

Met de aanpassing in de uitvoering zijn geen extra kosten gemoeid. Ook qua opbrengsten voor de gemeente verandert er niets. In het geval van verrekening op de bijstandsuitkering vanwege verstrekte leenbijstand of teruggevorderde bijstand ontvangt de gemeente maximaal 5% van de toepasselijke bijstandsnorm als aflossing. Dit blijft in de oude en nieuwe situatie gelijk.

6. Participatie en communicatie

a) Participatie

Op basis van dit onderwerp worden inwoners (bij wie sprake is van beslag op of verrekening met hun bijstandsuitkering) geïnformeerd. Dit komt overeen met trede 1 van de participatiemeter: medeweten / informeren.

b) Communicatie

Communicatie richting inwoners met reeds bestaande beslagen of verrekeningen

- Per wanneer de wijziging wordt doorgevoerd
- Welk bedrag er (net als voorheen) in verband met het beslag of de verrekening ingehouden wordt
- Dat de vakantietoeslag in het vervolg maandelijks uitbetaald gaat worden

- 4 -

- Wat dit betekent voor de hoogte van het maandelijkse uitkeringsbedrag dat zij ontvangen
- Dat zij (wanneer het beslag of de verrekening door blijft lopen) in mei 2024 niet nog eens apart vakantiegeld ontvangen
- Dat het vakantiegeld dat tot nu toe gereserveerd staat, tegelijk wordt uitbetaald met de uitkering over de maand waarin de nieuwe werkwijze wordt doorgevoerd

Communicatie richting inwoners met nieuwe beslagen of verrekeningen

Inwoners waarbij met ingang van de uitkering over oktober 2023 of daarna beslag gelegd wordt of een verrekening plaats gaat vinden krijgen een brief waarin in ieder geval wordt opgenomen:

- Per wanneer er beslag gelegd is of een verrekening plaats gaat vinden
- Welk bedrag er in verband daarmee maandelijks ingehouden gaat worden
- Dat de vakantietoeslag in het vervolg maandelijks uitbetaald gaat worden
- Wat dit betekent voor de hoogte van het maandelijkse uitkeringsbedrag dat zij ontvangen
- Dat (wanneer het beslag of de verrekening door blijft lopen) in mei 2024 niet nog eens apart vakantiegeld ontvangen
- Dat het vakantiegeld dat tot nu toe gereserveerd staat, tegelijk wordt uitbetaald met de uitkering over de maand waarin het beslag of de verrekening geëffectueerd wordt.

Interne communicatie

De medewerkers van de uitkeringsadministratie, de gespreksvoerders Participatiewet en de gespreksvoerders schuldhulpverlening worden geïnformeerd over de wijziging in de uitvoering van beslagen en verrekeningen op de bijstandsuitkering.

7. Uitvoering

Planning:

Gezien de gemeente in de huidige situatie buiten het wettelijke kader treedt, dient de aanpassing van de uitvoering zo spoedig mogelijk gerealiseerd te zijn. Voor nieuwe beslagen geldt dat de aangepaste werkwijze ingaat per de uitkering van oktober 2023 (betaalmoment begin november 2023).

Voor reeds lopende beslagen en verrekeningen geldt dat deze zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk met de uitkering over de maand januari 2024 aangepast zijn. Eerste analyse laat zien dat in ongeveer 20-25% van de bijstandsdossiers sprake is van een beslag of verrekening. De inschatting is dat deze volgens voorstelde planning omzetten haalbaar is.

Evaluatie/controle

Er wordt gemonitord/gecontroleerd dat bovenstaande planning zo uitgevoerd wordt.

8. Bijlagen

n.v.t.